

Моят съвременник Бай Ганьо

Публикувано от **ivann** на **02.04.2011**

Моят съвременник Бай Ганьо

От своето създаване до днес образът на Бай Ганьо неизменно е възприеман като емблематичен образ на българския човек. Това е така, защото Алековият герой представя нетолкова всички отрицателни черти на българина, които в различните етапи на обществената ни действителност се проявяват в различни форми, колкото притежава основни, същностни особености на българския национален характер. Доказателства за подобна характеристика на Бай Ганьо бихме открили много, ако изследваме неговия образ съпоставително с образите на Хитър Петър, с тези на дядо Либен и хади Генчо ("Българи от старо време", Л. Каравелов), с Вазовите "чичовци" и "тъмни герои" от разказите за следосвобожденската действителност, с Елин - Пелиновите "Гераци" с героите от "Тютюн", та чак до съвременните литературни "нероновци" ("мутри", "босове", доморасли политикани)

Според мен най - голямата заслуга на Алеко Константинов е в приноса му за народознанието и в таланта му да създаде двете "вечни" лица на българина - байганьовското и това на идеалиста, на обществения тип личност. Неслучайно професор Иван Шишманов, който е родственик на писателя и го познава много добре като човек и творец, твърди категорично: "Вземете опакото на бай Ганя и ще имате Алека". Но аз не мисля, че автор и герой са абсолютни антиподи. Ако създателят на "Бай Ганьо" не е чувствал сходство със здравето, положителното, искрено българското у байганьовците, той не би изразил, наред с критическото си мнение, снизходителност, мъдра тъга и вяра, че героя му има шанса да се развива към по - добро.

Защото у всеки българин, независимо къде и в кое време живее, съществуват и Бай Ганьо и Алеко; и трезвият български пракицизъм и идеализъм и стремеж към усъвършенстване. Общото е жизнеустойчивостта, оптимистичната нагласа, желанието за действие, активното отношение към света. Това са национални духовни ценности, които се реализират по различен начин в конкретни обществено - исторически условия. И ако днес можем да коментираме въпроса за съвременния

бай Ганьо, то е защото Алеко Константинов е постигнал "щастие" да се открие обемна и мащабна форма за литературно обобщение, която да съдържа възможности да се обхващат и бъдещи прояви на създадения тип" (Петко Тотев, "Бай Ганьо и човешките ценности", в: "Книги за препрочитане")

Както по времето на Алеко Константинов и днес основната разлика между байганьовци и алековци е в отношението им към родното и към чуждото. Родното е опората, единственият стабилитет и авторитет за двата типа българи. Защото България е бедна страна и само нея имаме, за да търсим пътища за личностна реализация и изява. Съвременните байганьовци откриват възможност за собствено облагодетелстване и просперитет, като продават българското - земята, въздуха, предприятията, ума и таланта на специалистите във всички области на живота. В това отношение те надминават Алековия герой, защото той осъществява девиза "Пари и власт, власт и пари" в границите на родното. Той продава гюловото масло на чужденците така, че "да удари къоравото"; печели "отвън", за да бъде "силен на деня" в България.

Привикнал още от робски години да пести "бели пари за черни дни", Бай Ганьо не харчи парите "на вятъра", придобити чрез мошеничества и "пладнешки грабеж". Неговите наследници, съвременни финансови "босове", демонстрират "имането" си с къщи - палати, с "мерцедеси" и мобифони, с пътувания в чужбина, с маркови дрехи. Ако Бай Ганьо яде лакомо, защото "храната прави борбата" и "от хляба никой не е по - голям", съвременните му потомци правят големи трапези, за да могат цинично да се открояват на фона на народния глад и мизерия.

Ако Бай Ганьо високо оценява българската жена - "едро, червено, здраво, пращи", то е израз на естествената подребност на един здрав и силен български мъж от съответстващата му сексуална партньорка. Всеотдадеността на българката, на мъжа и децата, още от патриархалното време, е създала у българина убеждението, че тя му се полага. Най - малко за жена би си плащал Бай Ганьо. Съвременните български мъже не притежават жизнеността и потентността на своя първообразец. Те пилеят "грешни" пари за всякакви "екстри" на любовницата си, а срещу това тя трябва да понася жестокото им насилие, перверзната им сексуалност и психическа извратеност.

Политическата кариера на Бай Ганьо е една груба "сопаджийска" история в сравнение с корумпираността, продажността, развилата се партийна партизанщина и цинична демалогия, с войнстваща посредственост и некадърност, стигаща до паталогичност на съвременните ни държавни и политически мъже. Днес Алековият герой е модернизирал "политическите си средства: инсинуации, инсценировки, масови манипулации, убийства, тотална парализа на общественото

мнение. Е, още не се е "изучил" по "западен обрец", защото байганьовската власт в съвременното ни наподобява третокласен екшън или трилър.

Бай Ганьо искрено се радва на музиката "за душата", с чувство пее "Сланинка" и "Листец, листец, зелен листец". Днешните "баровци" купуват най - новите марки аудио и видео - техника, за да гледат и слушат "чалги", плащат на изпълнителите, за да им играят и пеят "на масата". Едва ли някой от тях може да изтананика нещо или просто да си свирука някаква мелодия.

Бай Ганьо, като истински българин, е общителен, нищо че винаги насочва разговора към своите интереси. Той владее ценното умение да води целенасочен диалог и да накара хората да му простят някои просташки навици и маниери, заради неговата непосредствена първичност.

Днешните байганьовци са загубили общителността на своя прародител. Те или студено, безпристрастно мълчат, затворени във високомерието си на "най - правите" и "най - праведните", или говорят така, че да унижават и да се конфронтират. От екрана, в залата на народното събрание, по ефира - цялото публично пространство е изпълнено с ругатни, обиди, таблонни партийни фрази, вулгаризми.

Едва ли можем да се надяваме на по - светло бъдеще, ако разчитаме на това, че българите, у които преобладават Алековите черти, са повече, отколкото по времето на писателя. Но ги има. Преди всяко освобождение и след всяко освобождение. И ще ги има. Във вечното противоборство между Бай Ганьо и Алеко е шансът на българския народ да изстрада развитието и усъвършенстването си.